

СТАНДАРТИЗАЦІЯ, СЕРТИФІКАЦІЯ, ЯКІСТЬ

Науково-технічний журнал

№ 2 (92) 2015

Засновники:

Міністерство економічного розвитку
і торгівлі України
Державне підприємство
«Український науково-дослідний
і навчальний центр
проблем стандартизації,
сертифікації та якості»

Рік заснування — 1998

Журнал зареєстровано
у Державному комітеті телебачення
і радіомовлення України 31.03.2014
Свідоцтво № 20642-10462 ПР серія КВ

Журнал зареєстровано
у Вищій атестаційній комісії
України Постановою президії ВАК
від 10.02.2010 №1-05/1

Передплатний індекс: 22567

Головний редактор

Жовтуха В. О.,
в.о. генерального директора
ДП «УкрНДНЦ»

Заступник головного редактора

Воротинцев Ю. Ю.,
директор ХФ ДП «УкрНДНЦ»

Відповідальний редактор

Грищенко Ф. В., к. військ. н., с.н.с.

Редакційна колегія:

Андрощук В. В.
Байцар Р. І., д. т. н., проф.
Бандирська О. В., к. т. н., доц.
Богом'я В. І., д. т. н., с. н. с.
Віткін Л. М., д. т. н., проф.
Гінзбург М. Д., д. т. н., проф.
Захаров І. П., д. т. н., проф.
Зенкін А. С., д. т. н., проф.
Королько С. А.
Мачульський О. М.
Машков О. А., д. т. н., проф.
Нагорна О. О., к. е. н., проф.
Павлов С. В.
Руженцев І. В., д. т. н., проф.
Тріщ Р. М., д. т. н., проф.
Яненко О. П., д. т. н., проф.

ТЕХНІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Грищенко Ф. В.

Документи СЕН: сучасний стан, тенденції та перспективи3

НОВИНИ ISO

Затосування класифікації ІЕС щодо електродвигунів.10

РЕКЛАМА

ДП «Херсонстандартметрологія».....11

СТАНДАРТИЗАЦІЯ: МЕТОДОЛОГІЯ ТА ПРАКТИКА

Гінзбург М. Д., Коваленко С. Є.

Пропозиції щодо методики перекладання положень
англомовних нормативних документів засобами
української мови.....12

Гінзбург М. Д.

«Standardizing body (organisation)», «Standards body
(organisation)», «Standardisation body (organisation)».
Як це буде українською?.....24

СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ

Ситниченко В. М., Киселева А. Б., Стоякин Е. А.

Системи управління документами по ISO 30301 — основа
прозрачного корпоративного управління.....27

НОВИНИ ISO

Новий стандарт ISO/ІЕС щодо забезпечення.....38

Павлов С. В., Тимофіїва Я. Ю.

Вимоги нової версії міжнародного стандарту ISO 9001.....39

НОВИНИ ISO

Що для нас вода?.....42

СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ

Березовая С. С.

Необхідність впровадження в Україні систем управління
безпекою харчових продуктів на основі принципів HACCP...43

НОВИНИ ISO

Відновлювальний світ у межах нашої досяжності.....48

Редакційна група:

Винокуров Л. І.,
Войцеховська Г. Р.,
Дорошин О. Т.,
Курський Ю. С.,
Сіліч С. О.

Дизайн і комп'ютерна верстка

Мамчич Ю. Ю.,
Обушна І. В.

Відомості про авторів є актуальними
на момент надходження матеріалів
до редакції

Журнал рекомендовано до друку
Вченою радою ДП «УкрНДНЦ»
(протокол засідання № 2 від 29.05.15)

Піписано до друку 02.06.2015.

Формат 60×84/8.

Друк офсетний.

Папір крейдований.

Ум. друк. арк. 8,47.

Обл.-вид. арк. 7,53.

Замовлення № 4.

**Редакторсько-
інформаційна група:**

61002, м. Харків,
вул. Мироносицька, 40, к. 3.
Тел./факс: (057) 752-00-89
E-mail: ssa@metrology.kharkov.ua

ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ТА ПОСЛУГ

7 квітня 2015 року — Всесвітній день здоров'я.
Безпека харчових продуктів «від ферми до тарілки».....50

9-й Всеукраїнський з'їзд якості.....53

Мотринчук О. В.

Активізація співпраці вищих навчальних закладів
та роботодавців як механізм підвищення якості освіти.....54

ВСЕСВІТНІЙ ДЕНЬ МЕТРОЛОГІЇ

Мілтон М.

Вимірювання і світло
«Метрологія для світла і світло для метрології».....59

РЕКЛАМА

Величко В. А.

Лічильники ДП «Харківстандартметрологія»
допоможуть подолати ціновий шок у ЖКГ.....60

МЕТРОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Куценко В. П., Яненко О. П., Сергієнко С. П., Шевченко К. Л.
Моделювання процесу неруйнівного контролю властивостей
матеріалів радарним методом.....62

Масик І. П.

Математична модель визначення ступеня небезпеки
навігаційної ситуації.....66

ДП «УкрНДНЦ» оголошує конкурсний прийом
до аспірантури на 2015/2016 навчальний рік.....70

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

План набору слухачів
ХФ ДП «УкрНДНЦ» на червень—грудень 2015 року.....71

- 2-nd edition, revised. — Vinnytsia : Nova Knyha Publishers, 2012. — 320 p.
16. Беляева М. А. Грамматика английского языка / М. А. Беляева. — М. : Высшая школа, 1971. — 334 с.
 17. Горпинич В. О. Морфологія української мови : Підручник / В. О. Горпинич. — К. : ВЦ «Академія», 2004. — 336 с. — (Серія «Альма-матер»).
 18. Жлуктенко Ю. О. Порівняльна граматики української та англійської мов : посібник для вчителів / Ю. О. Жлуктенко. — К. : Радянська школа, 1960. — 160 с.
 19. Collins Coubuilt English Grammar — Third edition. — Glasgow : HarperCollinsPublishers, 2011. — XX, 524 p.
 20. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) = Theory and Practice of Translation : Підручник / І. В. Корунець ; За ред. О. І. Терех. — Вінниця : Нова книга, 2001. — 446 с.
 21. Турук И. Ф. Пособие по переводу технических текстов с английского языка на русский / И. Ф. Турук, В. Н. Стойкова. — 3-е изд. — М. : Высшая школа, 1966. — 160 с.
 22. Бархударов Л. С. Структура простого предложения современного английского языка / Л. С. Бархударов. — М. : Высшая школа, 1966. — 200 с. — (Библиотека филолога).
 23. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови : Підручник / К. Ф. Шульжук. — 2-ге вид., допов. — К. : ВЦ «Академія», 2010. — 408 с. — (Серія «Альма-матер»).
 24. Качалова К. Н. Практическая грамматика английского языка: В 2-х т. / К. Н. Качалова, Е. Е. Израилевич. — К. : Методика, 2003. — Т. 1. — 363 с. — Т. 2. — 304 с.
 25. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми / В'ячеслав Карабан. — 4-е вид., виправлене. — Вінниця : Нова книга, 2004. — 576 с.
 26. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов : Навч. посібник / І. В. Корунець. — Вінниця : Нова Книга, 2003. — 447 с. ■

Щодо деяких засадничих понять міжнародної та європейської стандартизації

«STANDARDIZING BODY (ORGANISATION)», «STANDARDS BODY (ORGANISATION)», «STANDARDISATION BODY (ORGANISATION)». ЯК ЦЕ БУДЕ УКРАЇНСЬКОЮ?

У нашій попередній консультації (ССЯ, 2015, № 1) показано, що міжнародна настанова [1] чітко розрізняє **орган** (англ. body) як (відповідальну за стандарти або регламенти) юридичну чи адміністративну одиницю, яка має певні завдання та структуру [1, п. 4.1], й **організацію** (англ. organization) як орган, який базується **на членстві** інших органів або окремих осіб та має визнаний статут (англ. established constitution) і власне керівництво [1, п. 4.2].

Відповідно **standardizing body** (рос. орган, занимающийся стандартизацией; стандартизирующий орган) — це орган, що виконує **визнану діяльність** у сфері стандартизації [1, п. 4.3]. Зауважимо, що **визнана діяльність** (англ. recognized activities, рос. общепризнанная деятельность) — це діяльність, прописана в його статуті.

Поняття **standardizing body (organization)** є родовим, а *regional standardizing organization* [1, п. 4.3.1] та *international standardizing organization* [1, п. 4.3.2] — видовими. Тому це родові поняття треба позначити зручним у вживанні українським терміном, від якого легко було б творити похідні. У Законі України «Про стандартизацію» для таких органів (організацій) України вжито терміна **суб'єкт стандартизації** [2, ст. 8]. Проте похідні терміни *регіональний суб'єкт стандартизації* або *міжнародний суб'єкт стандартизації* навряд чи є вдалим. Так само незручні у використанні російський термін *орган, занимающийся стандартиза-*

цией, та його українська калька *орган, що займається стандартизацією*. З огляду на все це пропонуємо англ. *standardizing* (рос. стандартизирующий) перекласти українським віддієслівним прикметником **стандартизувальний** або **стандартувальний**. Отже, українськими відповідниками англійських термінів [1, п. 4.3—4.3.2] будуть: **стандарт(из)увальний орган**, **регіональна стандарт(из)увальна організація**, **міжнародна стандарт(из)увальна організація**.

Серед стандарт(из)увальних органів міжнародна настанова виділяє **standards body** (рос. орган по стандартизации) — «стандарт(из)увальний орган, визнаний на національному, регіональному чи міжнародному рівні, **основна функція** якого, згідно з його статутом, полягає в розроблюванні, затвердженні чи прийманні широкодоступних стандартів»¹. Цей орган «може мати й інші основні функції» [1, п. 4.4]. Похідними від цього поняття є: **national standards body** (рос. национальный орган по стандартизации) [1, п. 4.4.1], **regional standards organization** (рос. региональная организация по стандартизации) [1, п. 4.4.2], **international standards organization** (рос. международная организация по стан-

¹ У міжнародній настанові вжито двох англійських термінів *publicly available* [1, п. 3.2.1] та *generally available* [1, п. 9.2]. Пропонуємо перший перекладати українською як **широкодоступний**, а другий як **загальнодоступний**. На нашу думку, до загальнодоступного джерела будь-яка особа має безоплатний доступ, а до широкодоступних не можна заборонити доступ будь-кому, але цей доступ платний.

Міжнародні та регіональні організації стандартизації

Логотип	Назва англійською та українською	Членство України	Офіційний сайт
Міжнародні організації стандартизації			
	International Organisation for Standardisation, ISO; Міжнародна організація зі стандартизації	з 1993 року, повноправне	http://www.iso.org/
	International Electrotechnical Commission, IEC; Міжнародна електротехнічна комісія	з 1993 року, повноправне	http://www.iec.ch/
	International Telecommunication Union, ITU; Міжнародний телекомунікаційний союз	з 1947 року, повноправне	http://www.itu.int/
Європейські регіональні організації стандартизації			
	European Committee for Standardization, CEN; Європейський комітет зі стандартизації	з 1997 року, афільоване	http://www.cen.eu/
	European Committee for Electrotechnical Standardization, CENELEC; Європейський комітет з електротехнічної стандартизації	з 2001 року, афільоване	http://www.cenelec.eu/
	European Telecommunications Standards Institute, ETSI; Європейський інститут телекомунікаційних стандартів	—	http://www.etsi.org/
Євразійська регіональна організація стандартизації			
	Euro-Asian Council for standardization, metrology and certification, EASC; Євразійська Рада зі стандартизації, метрології та сертифікації	з 1992 року, повноправне	http://www.easc.org.by/

дартизації) [1, п. 4.4.3]. У Регламенті ЄС [3] замість терміна *standards body (organization)* вжито *standardisation body (organisation)*², наприклад: ***national standardisation body*** [3, ст. 1 (10)], ***European standardisation organisation*** [3, ст. 1 (8)], ***international standardisation body***³ [3, ст. 1 (9)].

²Відмінність написання слів *standardisation* і *standardization*, *organisation* і *organization* зумовлена тим, що міжнародну постанову [1] написано американським варіантом англійської мови (American English), а регламент ЄС [3] — британським варіантом (British English).

³На нашу думку, в англійській версії Регламенту [3] не враховано відмінностей між англійськими термінами *body* та *organisation*. Виходячи з термінології [1] мало би бути *international stan-*

Отже, англійські терміни ***standards body (organization)*** і ***standardisation body (organisation)*** — це синоніми, що позначають те саме поняття. Пропонуємо українською подавати їх як **орган (організація) стандартизації**, а похідні — як: **національний орган стандартизації** [2, ст. 1 (12)], **регіональна організація стандартизації** [2, ст. 1 (17)], **міжнародна організація стандартизації** [2, ст. 1 (8)].

ardisation organisation. Підтвердженням цього є німецька версія цього Регламенту, де вжито термінів *internationale Normungsorganisation* та *europäische Normungsorganisation*.

Міжнародні організації стандартизації чітко визначено у [3, ст. 1 (9)] і подано в таблиці. Стандартизація є їхньою основною функцією. Відповідно кожну країну в цих організаціях має представляти національний орган стандартизації.

Усі інші міжнародні організації, що також приймають стандарти, є лише стандарт(из)увальними організаціями, але не організаціями стандартизації, оскільки для них стандартизація є не основною функцією, а лише засобом виконання їхніх основних функцій. Так, наприклад, Міжнародна організація законодавчої метрології (*англ.* International Organization of Legal Metrology, OIML) призначена «забезпечити економіку ефективними правовими метрологічними інфраструктурами, які є взаємно сумісними і міжнародно визнаними, для всіх сфер, у яких уряди беруть на себе відповідальність, наприклад, для тих, які полегшують торгівлю, установлюють взаємну довіру й узгоджують рівень захисту прав споживача по всьому світові» (<https://www.oiml.org/en/about/about-oiml>), а Міжнародний Союз залізниць (*англ.* International Union of Railways, UIC) — «сприяти залізничному транспорту на світовому рівні та розв'язувати проблеми мобільності та сталого розвитку» (<http://www.uic.org/spip.php?article528&lang=en>). І відповідно кожну країну в цих міжнародних організаціях представляє не національний орган стандартизації, а інші органи. Наприклад, в OIML — згідно із Законом України «Про метрологію і метрологічну діяльність» [4, ст. 10] центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері метрології та метрологічної діяльності, а в UIC — Державна адміністрація залізничного транспорту України (Укрзалізниця), яка за термінологією міжнародної настанови [1] є стандарт(из)увальним органом, тобто має право займатися стандартизацією, але її основною функцією є перевезення пасажирів та вантажу, і тому вона не є органом стандартизації.

Європейські регіональні організації стандартизації чітко визначено у [3, додаток 1] і подано в таблиці. На сьогодні Україна є афільованим членом CEN і CENELEC, проте згідно з Угодою про Асоціацію [5, ст. 56.8] вона взяла на себе зобов'язання поступово вживати «необхідних заходів щодо виконання умов набуття членства згідно з вимогами, що застосовуються до повноправних членів європейських організацій зі стандартизації». Україна також є повноправним членом Євразійської регіональної організації стандартизації (таблиця).

Перелік стандарт(из)увальних органів, що дотримуються Кодексу сумлінної практики з розроблення, приймання та застосовування стандартів Світової організації торгівлі, подано в [6].

Із попереднього тексту й таблиці чітко впливає наша пропозиція термінологічно відрізнити загальні назви (*міжнародна організація стандартизації, європейська організація стандартизації*) від співзвучних власних назв (*Міжнародна організація зі стандартизації, Європейський комітет зі стандартизації*), орієнтуючись при цьому на англійське написання: якщо англійською — *Standardisation Organisation*, то українською буде **організація стандартизації**; якщо англійською — *for Standardization*, то українською — **зі стандартизації**.

ЛІТЕРАТУРА

1. Guide — Standardization and related activities — General vocabulary : ISO/IEC Guide 2:2004 (E/F/R) — ISO/IEC, Eighth edition 2004. — XIV, 60 p. (Настанова — Стандартизація та суміжні види діяльності — Загальний словник. Восьме видання). — Режим доступу : http://www.iso.org/iso/iec_guide_2_2004.pdf
2. Закон України «Про стандартизацію» від 05.06.2014 № 1315-VII. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18>
3. Regulation (EU) № 1025/2012 of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 on European standardisation, amending Council Directives 89/686/EEC and 93/15/EEC and Directives 94/9/EC, 94/25/EC, 95/16/EC, 97/23/EC, 98/34/EC, 2004/22/EC, 2007/23/EC, 2009/23/EC and 2009/105/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Decision 87/95/EEC and Decision No 1673/2006/EC of the European Parliament and of the Council. — Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:31>
4. Закон України «Про метрологію і метрологічну діяльність» від 05.06.2014 № 1314-VII. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1314-18>
5. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії й їхніми державами-членами, з іншої сторони // Урядовий портал (Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України). — Режим доступу : [http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement_\(body\).pdf](http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement_(body).pdf)
6. WTO TBT Standards Code Directory. Standardizing bodies having accepted the WTO TBT Code of Good Practice for the Preparation, Adoption and Application of Standards. — Режим доступу : http://www.iec.ch/about/globalreach/academia/pdf/international_org/WTO_TBT_Standards_Code_Directory.pdf

М. Д. Гінзбург, доктор технічних наук, начальник відділу, Інститут транспорту газу, м. Харків